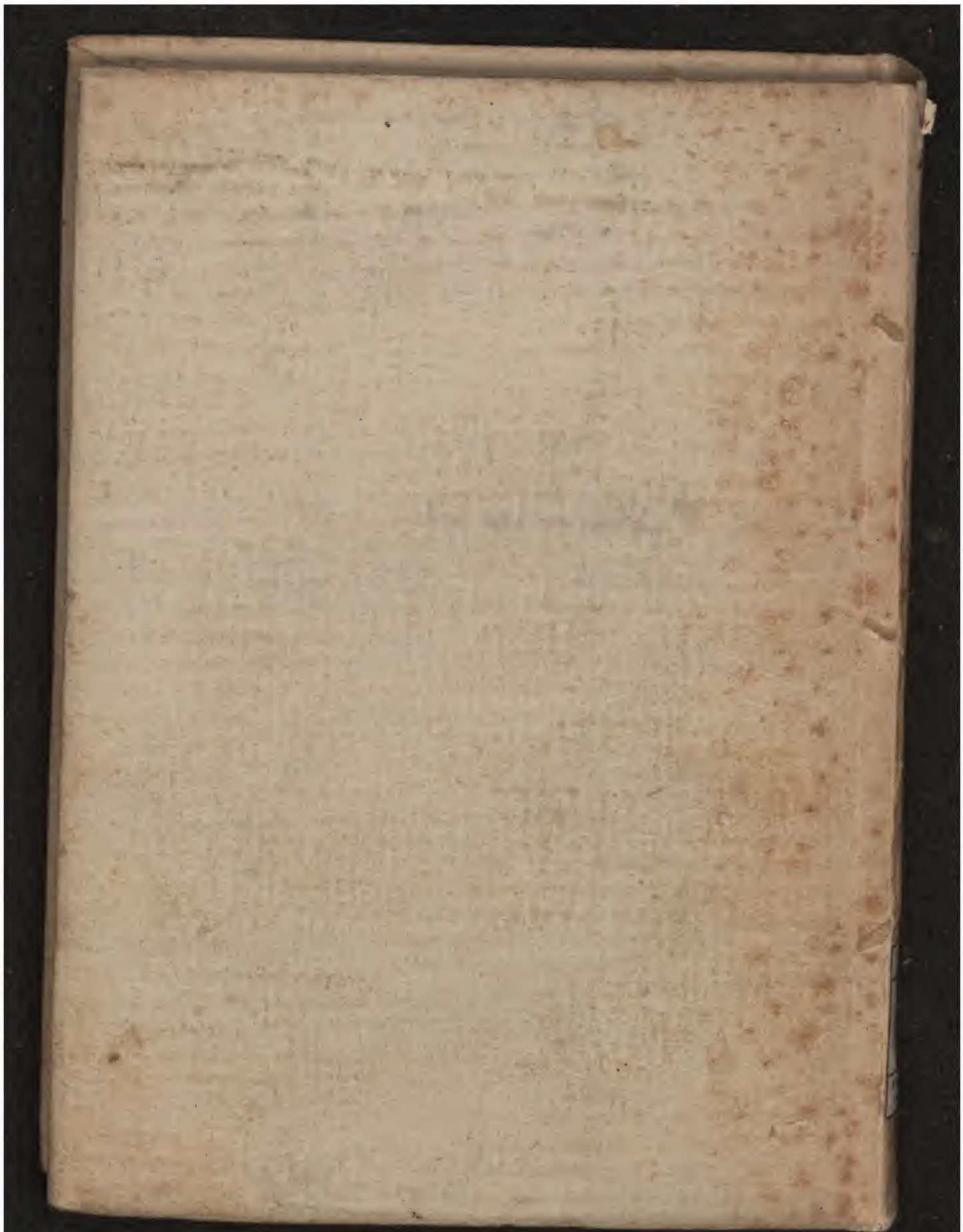

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. A.5.14

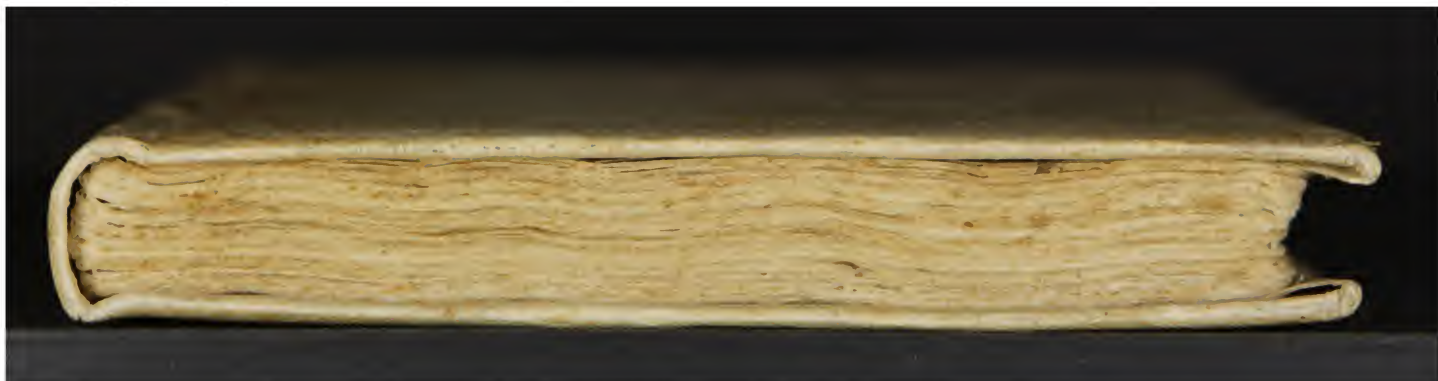

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. A.5.14

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. A.5.14

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. A.5.14

6

Augustini datti Scribae Senensis. Elegantiorae
Seleciter incipiunt.

Redimus iam dudū a plerisque viris
etiā disertissimis persuasi tum demum
artes quempia in dicēdo nōnullā adī
pisci si veterū atq; eruditorū sectatus
vestigia. optima sibi qsq; semp ad imi
tandū proposuerit. Neq; enim qui diutius in Cicero
nis lectōe versatus sit nō esse in dicendo ornatus et
copiosus poterit. Nam et aridiora crebrius confectati
ipsi quoq; aridi ieiuni et inculti fiant necesse est. Lecti
tanti igitur mihi Liceronis volumina quem eloquen
tiae parētem merito appelluerit pauca annotatiōe di
gna visa sunt. qbus si utemur vulgariū sermonē asper
nati ad eloquentē orationem proximū accedemus
Sed tamen id in primis quisq; admonēdus sit quod
rebeior diligentissimus et insignis orator Fabius Qui
tillianus de oratōis partibus dicere consuevit. Neq;
enim leges sunt oratoris quadā veluti imutabili neces
sitate cōstitute. nec rogatōibus ut idem dicebat nec ple
bsicis facta sunt ista praecepta. sed in statuts picturis
poematis ceterisque in exornāda quoq; viri eloquētis
oratōne plurimū semp decoris ac venustatatis habuit
varietas. Atq; quod dici solet cauendū. tenendūq; il
lud est ante omnia ne ars vlla dicēdi si fieri potest esse
videatur. Nec igitur lex prima sit cōmutatiōis varia
tisq; quā auditorū aures non difficilime iudicent. Hoc
igitur iacto fundamētō p pauca deiceps scribā amice
suauissime que et si nō semp ut plurimū tamē bis ratōi
bus seruāda tibi crūt. Sz iam nostris instituti nascat
exordiū. Plerūq; enī qui oratoriae artis floribus ac

a

*Suppositum:
2. in. b. u. m.
Appositum:*

salutaris ut aiunt. student verbis verbis contra tritam
vulgatamque grammaticorum consuetudinem quod in calce absolute
orationis locari consuevit id illi potius coaptant in initio:
quod oculus tibi fiet manifestius exemplo. Scias plenam orationem
constare tribus partibus quod suppositum ut ex ipsorum voca-
bulis utar quod verbum quod appositum vocat. Dicitur igitur
grammatici. Scipio africanus deleuit. Carthagine. Or-
nationis vero eloqui homines per se potius utuntur ordine
Carthagine Scipio africanus deleuit. Illi enim. Q. D.
Cicero familiariter utitur. P. lentulo. Hi vero. P. len-
tulo. Q. D. C. familiariter utitur. Quibus plane exemplis
patere a bitro appositum primum in oratione suppositum me-
diū nouissimum vero locum verbum tenere. Sed et si quid per
grammaticorum more post appositum situm erit id initio ora-
tionis poni solet cuius rei exempla subnectam. Scipio
Aemilianus euerit numantiam urbem opulentissimam His-
panie. Hi-spanie opulentissimam urbem numantiam. Scipio
Aemilianus euerit. Non ignoras esse multa gene-
ra epistolarum. Epistolarum genera multa esse non igno-
ras. Lycurgus condidit sanctissimas leges lacedaemo-
nias. Lacedaemonias leges sanctissimas Lycurgus co-
didit. Multaque simili ratione. Appositum igitur ple-
rumque principio ponitur suppositum medio. sine verbo.
ut Ariopagum Solon Salaminus primus constituit.
Ceterum diversis et ordinibus et locis locande partes
sunt pro auctoris iudicio. quod quidem solo usu parat
Iam vero de adverbis que sunt re luti adiectiva
verborum dici potest passim ubi vis loci ponenda esse
ubi omnium aptius congruere visa fuerint modo in principio.
modo in fine modo inter utrumque Qua in re diligenti
est vitandum consilio sed prope verbum frequentius perueniunt

*ubi ponenda debent ad
verbum*

reddunt oratōz vt Fabius max. ante alios fortiter atqz
aiose pugnabat. L. Iulius Scipione familiarit̃ utebat̃.
Clemētissim⁹ cesar hūaniter ignoscebat. Nūc ad reliq̃.

Prepositōes p pulchre inter substantia atqz adiec
tiua noia interiaciunt. vt ferace in agro. ornatissimo i
loco maxias ad res. hāc ob cām. iustis d̃ causis. allaqz
huiuscemōi cōplura. Nec prepositōes solū sz alta pte
rea huiuscemodii. Nūc sumem⁹ exēpla. maxia i rē pu.
dillgētia magna i parētes pietas incredibilis i oēs ci
nes obseruātia. sumā i hospites liberalitas atqz ēt iter
duos casus pulcherrimū putainoatiuos duos aliqd
pcinne ponit. vt oia reip. iura. pstatēs militū ai. imania
sceleratoz hominū flagitia. Et econuerso ēt pstituta ac
trāspōsita oratio plurimū exornat vt huius claritudo
virī huius Quirites auctoritas loci. Venuiste ēt plerū
qz adiectiū nomē pcedit substantiū. vt tua dignitas op
tima virtus. diuinū ingeniū exquisita doctrina. Quidā
gni z enī refert quo loco queqz dictio sita sit. quod te
statur Boecius in his pmetarijs quos in Aristotelis
libz cōscripsit. vbi z Ciceronis z Virgilij exempla po
nit Boecij autē ipsius hec verba sunt. Etenī quātum
ad cōpositōem oratōis spectat maximū differt quo ver
ba z noia predicatōis sue ordine pferant multum enī
interest in eo quod ait Cicero. Ad hanc te amentiam
natura peperit voluntas exercuit fortuna seruauit. Ita
dixisse vt dictum ē an ita Ad hanc te amētiam peperit
natura exercuit volūtas seruauit fortuna. Sic enī mi
nor est sententie magnitudo minusqz i ea lucet id quod
si sic cōponatur eminet. z sese ēt volētibus hominū auri
bus animisqz patefacit. Rursus cuz dicit Virg. Pa
ciqz iponere morē. potuisset seruare metrū si ita dixissz

a ij

bi ponitur prepositio
omnes

bi ponitur substantiu

Quod adiectiuum no
mam dicitur ponenda
in substantiuum

ubi ponatur argati
nas dictio

Quod pro grandis
utimur grandis
nomine

Moremq; iponere paci, sz esset debillior sonus nec eo
ē ciuversus tā preclare vt nūc cōpositus duceret qđ. idē
nō ē apud dialeticos. hec Boecius. Nunc ad reliqua
Negatiua dictio apte in calce oratōis ponit. vt pre
stantiorē te vidi neminē. Tua erga me beniuolētia. tuo
in me animo gratus est nihil. Qui te ardentius amet
habes neminem.

Sed possessor aūq; possessio Optimi viri diuitie.
Prestantis viri virtus. Prudentissimi hoīs cōsiliuz.

Quid vero pulchrius qđ si pro gerēdijs que sic ap
pellantur vicimur gerēdijs noībus. Rurū est id Pri
ciani exēplū. Veni causa amādi virtutem. veni aman
de virtutis causa. Gratia gerendi bella. gerendorum
bellozum gratia. Ad amplexandā virtutē magisq; ad
amplexandum virtutez. que vna precepto optima est
crebraq; apđ Marcū Tuliū aliosq; eloquentes viros
fuit semper obseruatio.

Nūc aut multa conficiam que si diligenter aduerteris
haud parum latino ornatoq; pducunt eloquio. sed id
mibi in primis animamaduertenduz videtur. vt cū tria
fuerint antecedens. consequens ⁊ eorū mediū relatiuū
nomē si sit id psequens. vel hoīs vel rei cuiuspiam pro
prium nomen tum relatiuū consequenti si mper pgru
at. alioquin non latina oratio sit. sed a doctissimozū ho
minum p̄suetudine aliena. alias potest cū aliterutro cō
uenire si non cōsequatur proprium nomen. Quam rē
facile exēpla declarāt ⁊ p̄scozū auctoritates cōplures.
M. Cicero primo tulculanaz questionum. Studio
sapientie que philosophia dicitur. ⁊ sexto dē re publica.
Consilia cetuzq; hominū iure sociati que ciuitates ap
pellantur. Aliq; itē ex. exiliis sempiternis ignibus que

vos sidera et stellas nūcupatis Sa'ustij quo p'illō tā
 tū est Et locus i carcere qd tullianū appellat innumera
 bilia i vetustis codicib' id genus inuenies Nec id grā
 marice artis vitiū ē. qd quidā ignari literarū arbitrant.
 Sed et nos adhuc aliqd exēploꝝ afferamus. Precla
 rū est opus Liceronis qui Cato maior dicit. nam qd.
 Cato maior dī nō latine p'fert. cōsimili et qz Urbis vi
 scribus p'sulendū ē qui sunt ciues. Perditū viri ex vr
 bibus pellēdi sunt. que ē et ciuitatū p'uites et sentina de
 decoris. Plerūqz igit relatiū nomē cū eo p'coris ē qd
 sequitur. Illud quoqz inspectandū ē: nā cū tria existēt
 quoz vnu relatiū nomē sit frequētissime eozū duo in
 eiusdē casus exitu cōueniūt: nā vt exēpli causa dicā ali
 quid si quis hunc sermonē. p'tulerit: Liber i quo d' vir
 tute agitur preclarus ē. rectius atqz ornatius dixerit.
 In quo libro de viriū agitur preclarus ē. Concordāt
 nāqz eo casu ex tribus duo illa que maiori p'cinitate
 iuncta sunt. Aliud ut exēplū huius sermoni sit Quas
 misistilitteras ad me iacūde fuerunt. Sermonē quem
 audistis nō est meus. Quā existimas Demosthenis ora
 tionē Aeschini est. Atqz huius sermonis crebri iueni
 re poteris apud veteres vsuri. M. tullius primo d' of
 ficijs. Quoz aut officioꝝ precepta traduntur ea quāqz
 pertinet ad finē bonoz Virgilius maro i eneide. Ur
 bē quā statuo vestra ē. Terentius i andria: Post hac
 quas faciet de integro comedias specia de an exigē
 de sunt vobis prius Idā Populo vt placerent quas
 fecisset fabulas. Idē Quas credis esse has nō sunt ve
 renuptie. Atqz eiusmodi sermo plurimū exornat.

Id quoqz annotari dignissimū ē: vt cū p'posita ve
 limus augere noīa his per p'positū accedat Cicero

Ammonitio

*Multo
Longe
quam*

in epistola ad Curionem Carus eq; sis et piucundus
ac fuisse p̄i. Idem de oratore i primo. Perbeati Qui
te illi videri solēt Terentius i eunucho Perpulchra vō
dona haud nostris simillima. nam pgratū valde gratū
significat. et in oratōe lepidē psonat.

At iuplatius multo longe et q̄ aduerbia pponim⁹
idq; sepe numero ppulchz videri solet vt longe amātissi
mus nri. multo oīum fortissimus. Et ago tibi q̄ maxi
mas gratias.

Comparatiuis vero vel multo vel longe preponi so
let vt iustitia multo pre est ceteris virtutibus. et Socra
tes longe alijs philosophis sapientior.

Illud nequaquā omiserimus. quū enī noīa quepiāz
sūt pfecta a grecis terne flexionis et obliquos casus ha
bentia querectū supent. latini oratores frequētissime ca
sibus illoz quibusdā imutatis fingunt alia; dclatio
nū noīa et genus suant qualia poematū enthimematū.
delphinus. elephantis. et lampada existūt q̄ a plerisq;
tertia flexione pferūt poema enthimema delphin el
phas lāpas. Hāc in obfuantia diligēt pmeda mēorie.

Quū autem volumus ostēdere aliquid nobis iucū
dum. honestum. vtile esse tum datiuis euz vbo vtimur
sum est ē substantiuoz quozum illa adiectiua sunt. nā ne
ab exemplis discedā. quid aliud significat. hec res mi
hi iucundati est quam hec res ē mihi iucunda. Idēq;
ipsum. Tue mihi littere fuerūt gaudio quod ē ad gau
dium vel gaudiū mihi attulerūt. Leges dignitati sunt
reipublice. Preclara vrbis edificia ciuib; decori sūt
i. decus pariunt ciuib; . Elitia dedecori sunt hoibus
i. dedecus pariunt hoibus. deq; ceteris cōsimili rōne.

Verbum afficio ppulchrum est et late patet. nā affic. o

*Sic est de
datiuo
Hec res in iudicio
Hec res in iudicio
gaudio
Leges dignitati sunt
reipublice
preclara vrbis
fuerunt gaudio
et ita de ceteris*

Cur
Termin

et q̄ ei cū dictōe preponamus qd̄ aut̄ grauius validi
usqz id posterius positū. tū dictio p̄cedit qd̄ patefacie
mus exēplis. L. Iulius amat Scipionē p̄pterea q̄ euz
doctū cognouit hominē. et insup̄ viz optimū qd̄ postre
mū ad amorē vehemēter ipellit. quare ita ē oratio isti
tuēda. L. Iulius amat Scipionē cū ob doctrinā ei⁹ rū
pp virtutē. Ita virtus in hac beniuolētia plus momēti
h̄z q̄ doctrina atqz si ita dixerī cū oēs fortunati sunt q
bñ viuunt tam p̄beati q̄ oīa deserunt et virtutem solā cō
plectunt. Hos nāqz posteriores multo cē beatiōres cō
stat si quis superius modo allatā preceptōez intellexe
rit. Hoc. Q. Cicero imp̄t̄mis frequēter vsurpat. Ex
quo illud cum omnibus consulendū est tum his maxi
me qui a iuris depositis ad imperatorum fidem consu
giunt Significat enim cōfugientibus ad imperatores
et sese dedentibus. multo magis p̄sulēdum esse. atqz in
Latone maior. mirari sese aiebat. Scuola Q. Lato
nis cū ceteraz rerum perfectam sapientiam tū q̄ nūq̄
illū fuerit senectus grauis Sed de hac re satis.

Jam vero explicandum est qua rōne quāpiam p̄sonā
aut laudari aut vituperari oporteat quod ad decorez
sermōnis p̄ncat. Nā id trisariā posse fieri cōperimus
ex momentis istaz. Si ergo velim ostēdere Q. Lato
nem habere magnam virtutē cū verbo sum es ē. ita cō
modissime fiet Q. Lato. vir est magne virtutis Q.
Lato vir ē magna virtute Q. Lato vir ē magn⁹ virtu
te Plato philosophus fuit prestans īgenio. vel p̄stan
tis ingenij. vel prestanti īgenio. Mulier est clara mori
bus. claroz mox claris moribus. Vir egregius laude
egregie laudis egregia laude. s̄ illud prius plus poēta
rue postremū vō splēdidū ac p̄ politū splēdidū Aristo

Sumus est
Hic est vir magne
virtutis.
Hic est magna virtute
Hic est magnus virtute
Hic est p̄stans īgenio
Hic est p̄stans īgenio
Hic est p̄stans īgenio
Hic est p̄stans īgenio
Hic est p̄stans īgenio
Hic est p̄stans īgenio
Hic est p̄stans īgenio
Hic est p̄stans īgenio

teles scie copia philosophus exquisita doctrina. vir acer-
rimo ingenio quod qdē vt disertissimus Priscianus i-
quit. significat Aristotele habere sciētie copiam. 7 q beat
exquisita doctrinā. ceteraqz cōsimili rōne quod quidem
A. Silius sentire videtur in noctibus atticis. Est enī
velut defectio qdam sed ea trita vsurpataqz ab eloquē-
tissimis viris 7 clarissimis oratoribus. qua 7 nobis quo-
qz vtendū ē. Atq participioz tū accusatiui casus sepe
tū ablatiui locū tenēt infinitiui verbi Hinc illud Salu-
stianum. Nā 7 priusqz incipias consulto 7 vbi consul-
ueris mature facto opus est. Et Terentiana Miliis.
Glicez alloquēs amicam Pamphili Ubi vbi erit in
uētū igt tibi curabo. 7 mecū adductū tuū Pamphilū.
Omnia namqz illa consulto facto inueniū ad ductuz
consultere facere inuenire adducere designant. Verum
frequenter oratōibus his oratores ablatiuoz casuū vti-
tur accusatiuoꝝ p raro.

Et quoniā de noie quod est opus attulimus mentōez
intelligendum est. Opus est mihi hac re significat me
egere hac re. sed id varijs casibus iungi solet. Nā etiā
opus est mihi tua opera nominatiui casus. 7 tue oper-
rituam operam. 7 tua opa dicimus sed hoc postremuz
ornatus est 7 totum oratorum. Ceteris rationibus po-
te potius historiciqz vtuntur Nos autem quedā pre-
cipimus vt cognoscamus a veteribus vsurpata. isdēqz
vtamur quedam vero vt cognoscamus solū. nā opus
est mihi hanc rem nūqz orator dicat.

Quid illud nōne pulcherrimū ē vt quuz duo noia
alterum adiectiuū aliez substantiuū eodem casus exi-
tu proferri debeāt. vt sepe creberrimeqz quodāmodo
tertiam a dictiui nominis vocē que est neutra in vim

Hic s. multa
notis
Hic s. multa pr
vna
Quia multa
quid m
quid m
plurimū vnu
multa
nam:
Satis

substantiā trāsseramus. et substantiū id prius genitiuo
casu locemus qđ vī frequens est eruditis ac disertis vi
ris ita quoq; erit exēplo manifestū. Nā quū multiā vī
turē dīcturus sum si multū virtutis loco eius oratiōis
posuero multo. pīulerim venustius multū enī pecunie
significat multā pecuniā plurimū virtutum plurimas vi
res qđ animiq; animus qđ rei q̄ res quid causē que
cā. Aliāq; itē p̄ multa. Sed animaduertēdum ē nā si
genitiuus ille casus fuerit singularis totam itē oratiōez
singularit̄ exponerē debemus si pluralis pluraliter. nā
exēpli cā multū pecunie multā pecuniā significat singu
lari numero. At s̄ malum pecuniarū significat mul
tas pecunias. Sim̄ liq; est aliōz rō. vt multū roboris
singularem plurimū virtutum aut plurale quoq; h̄z signi
ficationē. Et aduerbia quoq; nōnulla vim eandēz
retinēt p̄sertim vō duo hec paz et satis. Paz paz sapiē
tie est parua sapientia. satis virūz sufficientes vires. Et
nihil quoq; siue nomē siue aduerbiū sic in eandēz sepe
obseruantiam cadit. Hec igit̄ hactenus. Quoniam
autē singula hec sē inuestigamus id quoq; dignūz co
gnitiōe est vt cum duo meminimus substantiua noīa
quoz vtriq; idē epitheton adiiciendū sit vt adiectiūz
ipsum primo collocemus cū sequentibus substantiuis
vel tum geminatū vel duplicatū et preponamus. exēpli
causa afferant̄ Liceronis vba Africanus singularis et
vir et impator. quod est Africanus singularis vir et sin
gularis impator. Propter magnam et doctoris aucto
ritatem et vrbis qđ est pp̄ auctoritatem magnam vrbis
et pp̄ auctoritatē doctoris. Declarus et nules et ciuis.
illustris tū virtutum philosophus. Opimus tūz patrie
defensor tum gubernator. Iustus et res et iudex Lor

5
similiaq3 eodem modo se habent.

Sed et sepe numero ꝑ eodem ordine vni substanti-
uo preposito duo adiectiua aut plura deseruiunt. exē-
pla sunt que nunc constituam. Vir tum bonus tum ē
reperans. Impator et callidus et fortis. Iudex et inte-
ger et solers. Ornamenta ciuitatis tum multa tum pre-
clara. Alia tu ipse coniecta.

Nonunq3 et duo substantiua ita se habent vt alter
vim suam ubiq3 conseruet ac tueatur alter quasi quem-
dam opuneat adiectiui nominis locum et eius fungat
officio quale est Virgilianum illud in primo eneidōs
Molēq3 et mōtes insup altos imposuit. ac si dicat mo-
lestos montes imposuit. Cauendū est ne ab hone-
state naturaq3 discedamus pūde ac si dixerit a natura
li honestate naturaq3 discedamus. sz hec tibi nota sunt
Sz ne qū historiā texēs discēdoz seriē nectaz ita quo-
q3 patefeceri vt sese mihi forte quadam obtulerint.

Letex non ignoras vt ipse arbitror extrema supi-
na plerumq3 ornate ac pucnuste significare gerundia
accusatiui casus adiectione preposita. Vt res difficilis
creditū idem ad credendū mirabilis visu ad videndū
iucūda auditu ad audiendū: suavis gustu ad gustādū
pmultaq3 consimili ac pari modo sese habent.

Nec id te amice lateat vt cum fuerit superlatiuum
quodpiam durius asperiusq3 et suplatiue significandū
sit vt pro suplatiuo positiuum efferamus et ei suplatiū
aptum apponamus aduerbiū. Max maxime memo-
rabile facinus est memorabilissimum facinus. maxime
raz genus hominum est rarissimum genus hominum

Sed et admodum et imprimis positiuis adiuncta
vim ferme eandem retinent.

*De extrema supi-
na significandi
gerundia accusatiui
casus adiectione
preposita*

De modo laudandi

*Pericles
Themistocles*

*Clarus
Emulo
Excellens*

officiu propriu

*Eruditor
professor*

Id autem nequaquam silentio præterierim. ut si quæque virtutem habeat velim mediocriter laudare dicam exempli causa. Pericles virtute præstans princeps erat Athenis vel quod multa splendida gesserit Themistocles rebus gestis floruit. Si velim vehementer ac plurimum laudare adiciam gloriam sine laude et causam laudationis casu gratia constitutam. Pericles ut ipsi de exemplis utar virtutis gloria præstans Athenis claruit. Themistocles gestarum rerum laude emicuit. Sicque M. Antonius præstabat eloquentia mediocriter laudatur. ac fere exiliter. L. Crassus eloquentie gloria excelluit. vehementissime laudatur. Sed tu pro tui ingenii bonitate cetera deducito. Quoties notum ut ipse quoque testatur grammaticus Seruius pluralis et singularis numerico necesse respondemus viciniori. Virgilius prius eneidos hic ilius arma hic currus fuit non autem fuerunt. Terentius in andriam Alantium ire re. integratio amoris est. Xenophon delitiae mee sunt hostes eorumque exercitus properabat Atque ita frequentius observatur. Idem in diuersis generibus nam siue masculinum siue femininum est viciniori respondemus. ut vir et mulier optima venit. intelligitur namque optimum esse virum et optimam mulierem quam venerit. Verum si plurali numero velimus uti ad masculinum transire necesse est ut viri et mulieres laeti properant. Depere pretium est quod peruenistum est significat modo utile esse modo necessarium modo iucundum. modo laudabile atque his significatibus id notis veteres usurpabant.

Frui quapiam re. est fructum siue utilitatem vel voluptatem percipere ex ea re. ut cum dixerim quis ocio fruitur.

Perferre aliquid est verbis aut indicibus quibusdam id ostendere. et quodammodo confiteri. M. Cato pro se fert gravitatem. hilaritatem pro se fert Lilius.

*Virg.
Terentius*

6
Ratōez habere. est respectū habere sed vt planius
exponam. habere ratōem alicuius rei est cōsiderare. vt
habere ratōem tēporis. personarū. loci. est enim ea om
nia ratione complecti et cōsiderare. Hanc rem mē
te animoue cōplector id ē hanc rem cōsidero ac volu
to in animo. significat in animo habeo. et animus mi
bi. est volo et Certum est mihi. est deliberaui et decre
ui. Prosequor te laude est te laudo. prosequor te
honore est te honoro. prosequor te probro est te vitupe
ro. Benemeritus sum de repu. est beneficiū in illaz
cōsuli. benemereri de amicis est cōferre in amicos be
nificia. Atqz pro ita. Ac vel atqz pro vt vel qz ornatis
sime ponūtur. exēpluz est atqz te laudo atqz Liceronē
idē te sicut Liceronē. Haud pro nō. secus pro aliter
in eadē oratione venuste ac cōcinne se habent. vt haud
secus sentio atqz tu id ē ita sentio sicut tu. Nōnuqz
et p̄pulchre p̄paratiua p̄positiuis ponūt vt Alexander
Macedo hēbat corpus ibecillus. q̄ ibecille significat.
Satyri i scelera vehemētius iuehūtur. q̄ ē vehemēter.
Do tibi hāc rem vitio. id est vitupero te de hac re. do
crimini. est criminoz. do laudi. est laudo. Sed ne illud
quidem negligendū est q̄ subiunctiuus modus p̄ idi
catus et illius tempora pro huius temporibus iterdū
haud illepide ponūtur. vt velim pro volo. et gererem p̄
gerebam. dilexerim pro dilexi. fecissem pro feceraz. gra
tum fuerit pro gratum erit. feceris pro facies.

Id omniū mīto ornatissimū si oppoziunis locis aga
tur. quod vbi faciendum sit peritoz aures facile cense
bunt. quamobre exercitatio adhibēda est nō mediocri
que omniū magistroz p̄cepta superat. quod si quis no
uerit grecas litteras ei quod modo explicatus est non

Ratōem habere

Hanc rem mēte animoue cōplector

Certum est mihi

prosequor te laude

prosequor te honore

prosequor te probro

Benemeritus sum de repu

Atqz: Ac ut Atqz

Haud: Secus

Do tibi hāc rem vitio

Do Crimini

Do laudi

Subiunctiuus modus

vt velim pro volo

dilexerim pro dilexi

fecissem pro feceraz

gratum fuerit pro gratum erit

difficile persuaderetur.

Partim hominū venerūt persepe dicit et A. Bellio
teste et est idē qđ pars hominūz idest quidā hoies. nā
partim hoc in loco aduerbiū est neqz inclinatur in ca
sus. sicut et cum partim hoīnū dici potest id ē cū qbusdā
hominibus et quasi quadā parte hominū. sed hoc tum
splēdidiū est tuū in oratōe iterū fuerit additū. ut illō
M. tulij in epistolis. Nā qui istinc veniunt partim te
superbum esse dicūt qz nihil respondeas partim cōtu
mellosū. qz male respondeas. et qui ciuitatibus pre
sunt partim nobiles sunt partim populares. quod est
aliqui nobiles sunt. aliqui populares.

Id etiā optimūz cogniti quod decimus quisqz ē
vnus numero denario. sicut milesimūz quisqz ē vnus
ex numero millenario hinc illud Celsaris in commēta
rijs. Legione producta cognoscit non decimū quenqz
esse reliquū militē sine vulnere. quo exēplo vti ppul
chrū est. Quotus quisqz homo id ē quot homines
quotus quisqz miles id ē quot milites.

Per qđ vna dicitio dūtaxat pulcherrime positiuis iū
gitur nomibus. ut per qđ doctus philosophus. perqđ
comis amicus.

Quid illud: nūquid nō lepidissime vsurpamus in
oratōe alias: quod locum mō aduerblij obtineat. quale
esset si quis dicat oēs hoies eodē sunt ferme nati inge
nio. alias qđ ridet. alias vero lachrymāt Dēs itez ci
ues alias boni alias malī nūqz lisdē sunt moribz. M.
Antonius iuit ī castra multifariam dicitur Marcus
Antonius castra petiuit ī castra pfectus ē se ad castra
contulit se ad castra recepit. se ad castra perduxit.

Itē habet viginti annos. quod veterum cōsuetudine

partim
profectus est
contulit se
se ad castra
se ad castra

dr̄ p̄ pedagogicā op̄inōnē. alijs quoq; rōib; dr̄. hic
vigesimū ānū agit. degit viciū mū etatis annū ē viginti
annos natus. s; hoc postremum magis oratori p̄gruit.

Licero laborat i eloquētia. Licero operā i eloquen
tia p̄fert. Licero dat eloquēticoperā. Licero ips i elo
quētia p̄terit. Licero etatē i eloquētia consumit. In stu
dium incūbit eloquētie. ⁊ alias deduc pro tuo iudicio.

Habeo hanc rem in memoria. nō minus v̄sitate dici
tur sed habeo siue tenco hanc rem mēmorie. tenco hāc
rem memoria huius rei memoriā habeo.

Obliviscor voluptatis. vel cuiuscūq; alterius rei.
voluptatis me capit obliuio. amicorū me capit obliuio
Et idē verbum cuz ceteris nominibus iunctuz diuersa
significat cōsimili ord̄ine vt capit me societas ciuitatis
⁊ capit me hominū odium.

Virgilius rus incolit. ciuitatem habitat. perpulchre
dicitur. tenco siue cōtineo. vt Virgilius ruri se continet
ten et sese in vrbe.

Siquis velit ostēdere aliquā rē aliā antecellere ⁊ vl
tra illam valere venuste dicitur vel p̄ accusatiū p̄posi
ta p̄ter. vel cū ablatō p̄posita p̄e. vt. C. Caesar vltra
allos pollebat rebus bellicis pulcherrime dicitur. C.
cesar p̄ter ceteros rebus bellicis pollebat. vel p̄cere
ris pollebat. Lelius habet faciles mores. vel facilē
naturam. sed ornatus dicitur Lelius ē leni ingenio na
tus. facili natus. ingēn̄ io. vel facillimis moribus. Sci
pio natus est tristi ingenio. ⁊ de reliquis p̄similiter.

Valco ⁊ polleo vba splēdida sunt ⁊ latissime patēt
⁊ ablatō casui p̄iungunt hoc pacto. Aurelius Augusti
nus plurimū ingenio valuit nilo corp̄is virib; plurimū
valuit. ypocrates ingenij bōitate. nitridates mēoriā

hic h̄t ingēn̄io
hic ingēn̄io mēoriā

Habeo hanc rem in memo
ria
Habeo siue tenco hāc
rem memoriā
tenco hāc rem memoriā
Habeo huius rei memoriā
Amicos meos capit
obliuio
Capit me societas
ciuitatis
Capit me hominū odi
um

Valco
polleo

Clareo
Floreo.

Apud diuū Cæsarem plu-
rimū mea ualor
auctoritas

Multū horatij in senatu
auctoritas ualor

Est in apud te fides

Est mihi pecunia

Cæsari nūquā potestas
est

praesto acumine
ingenij

Lato i ciuitate plurimū auctoritate pollebat. ⁊ Clareo
Floreo eadem forme ratioe se habent. Ego apud diuū
Caesarē multū siue possum siue valeo. ornatius ac ipse
didius dicitur. apud diuū Caesarē plurimū mea ualet
auctoritas. Horatius plurimū potest i senatu. ornatius
Multū horatij in senatu auctoritas ualet quae potissi-
mum eā significat opinionē que est apud hoīes de ali-
cuius uiri praestantia. que vulgo ac tri tap s uetudine repu-
tatio nūcupatur. Ceterū id per bellū ē. Est mihi apud
te fides. id est tu adhibes mihi fidem quod accuratius
aduertendum est. nam plerūq; solet sum es est datiuo
iuncto significare habere ⁊ quodāmodo possidere ut ē
mihi pecunia. ē Caesarī magna potestas. illō significat
me pecuniā habere. hoc uero Caesarē magnā potestate
culus cōstructōis crebra apud p̄sicos ⁊ disertos uiros
obseruatio ē. Ego recordor hāc rē potius q̄ huius rei
dicit. idē dicitur. huius rei subiit mihi recordatio. hec
res mihi in mentem uenit. sed magis proprie in mentē
uenit. uel mihi occurrit uel mihi succurrit quod postre-
mam minus uisitate dicitur.

Praesto ⁊ atecello quae uenuste psonāt vba alias abla-
tuo uel otō pulcherrime iūgunt cū accessiōe ablatiuo
rū eius rei cuius ē pstantia ut p̄sto tibi acumine ingenij.

Sepe numero frequentatiua uerba que appellan-
tur primitiuorum uerborum a quibus originem traxe-
runt significatiōez retinent. praesertim si illa prima aspe-
riora fuerint. ut coniecto pro conijcio. mansito pro ma-
neo. imperito pro impero amplexo: pro amplector. ⁊ a
lia itē pene innumerabilia si qñ uerbi asperitas ualla cō-
tingat quod eruditorum iudicio derelinquimus.

De uerbis adiecta prepositiō per sepe contrariā mutat

significationē. ut p̄cor et deprecor p̄ia sunt. horro et de-
horro nōnūq̄ dīa: efficit idē ut suadeo et dissuadeo q̄
uis i iisdē v̄bis nōnūq̄ auget p̄ potius q̄ vim p̄mutet.

Ex et p̄ composite vehemeter amplificanti. ut exoro
quod ab ex et oro deductū est et significat impetro. Te-
rentius in andria Gnatam ut det oro vixq̄ id exoro.
Sicq̄ suadeo significat oratōis officium quod ē b̄ndi-
co ac p̄suadeo benedixisse significat quod est oratoris
finis id est impetro atq̄ obīneo. vnde et crebro nō so-
lū suadeo s̄ et p̄suadeo. Facio et p̄facio explorata sunt.

Plurimum etiam oratōem ac sermonē exornat ad-
uersatiuo mō quamq̄ aduersatiua indicatiuo p̄iugat.
quod vbiq̄ **Q**. Cicero seruauit aliq̄ doctissimi s̄
huius exemplū sit quāq̄ te ante hac diligebam. nunc
tamen ob singularem virtutē tuāz vehemēter admiror
nam tria sunt que quodam sibi inuicē ordine cōiungun-
tur quorū prius ac leuius est diligo postremum admi-
ror quod vehemens ac p̄cipuum est et eorū medium ob-
seruo quod ē vereor et colo ex quo obseruantia reuerē-
tiam significat. Sed itē aliud exēplum Quāq̄ mihi
sunt omnium amicorū iocūde littere tue tamē iocundis-
sime fuere. Sed et quāuis raro collocamus. ut quāuis
mihi añ hac carus eras sed nūc p̄fecto es carissimus.

Ad hoc illa duo oratōez pueniam red dūt sibi in-
uicē respondentia quorū alterū est non solum siue nō mō
seu non tantum alterū est. s̄ et vel v̄z etiam vel loco et-
iam posita quoq̄. et aliquibus interiectis quorū exem-
pla subnectam Hec mihi res non solū grata ē sed et-
iam iocūda **Q** antonius non modo erat Cicerontis
inimicus verum etiam hostis patrie Cato non tantū
ingenio valebat sed virtute quoq̄ florebat plurimum

Alexander nō solum reliquū orbē subegit dēp̄t̄ et ip̄s
quocq; romanū imperiū cogitabat attingere. Et tam
quā quocq; sibi respondēt ut tā cara mihi p̄ria ē quā tibi
iucunda vita. Sed facile tu hec intelliges. Pro eo
autē qd̄ ceteri exprimere p̄sueverūt p̄ noib; addētes
vel te vel me syllabicas adiectiones Cicero potius idē ef
ficat hoc p̄noie ipse ipsa ipsum et illoꝝ vere adiectionū
locū obtinet. ut ego ipse magisq; egomet tu ipse ille ipse
nos ipsi vos ipsi illi ipsi ut nūq; secus dicendum sit.

Tu mihi familiaris es ego te familiariter vtor. Tu
mihi amicus es. ego te amico vtor. Tu mihi magister
es ego te magis vtor. Ego tecum frequenter versor fre
quens mihi tecum est cōsuetudo que sepe cōuersa oēs
significat habeo tecū magnam amicitia. magna tecum
mihi est amicitia. Et itē alia permulta. ut sunt mihi cuꝝ
oib; malis viris inimicitie. nam rectius dixerī inimi
citas in plurali nūero quā in singulari. sed neutra vox
potissimū ī cōperatiuis noib; tū femininā. tū mascu
linā reddit. ut nihil est hoc hoīe melius. fere ē idēz nul
lus est homo hoc hoīe melior nihil hac virgine est for
mosius quasi idē nulla virgo hac est formosior. Et ī ce
teris aliqñ cōsimiliter.

Unus pro offō ornatissime dicitur ut hoc ē ami
ci manus. i. amici offm̄. Sūgor boni viri munere fer
me idē est qd̄ facio boni viri offm̄. Sed et p̄tes ī plurali
numero p̄s. milē habēt significatōez ut mee partes sūt
ī offm̄ meū est vel pertinet ad me. Cauco vbum et si
sepe significat p̄ video. ut cautū ita est lege p̄ornate ī
accusatiuo iunctū pro uito et fugio usurpant eloquen
tes. ut turpes uiri ingenij cauēt mores.

Atq; et meminī et rectius atq; usitatus accusatiuo iun

Tu mihi familiaris es
Ego te familiariter vtor
Tu mihi amicus es
Ego te amico vtor
Tu mihi magister es
Ego te magis vtor
Ego tecum frequenter
versor
Frequenter in te est
consuetudo
Habeo tecum magnam ami
citiam
Magna tibi in me
amicitia
Sunt in te omnes
malis viris inimicitie
Nihil est hoc hoīe melius
Nihil hac virgine est
formosius

glut q̄ genituo vt memini platonis sciam. & Virgili
us i buccolicis Nūeros memini si vba tenerē nec mi
rū si i his q̄ sunt potius solute oratōis Virgilij maro
nis afferā testimoniū quē n̄ solū pōetā egregie eruditū
s; ēt rethorice artis vbiq; obseruātissimū fuisse cōstat.

Denitet me quid significet notissimū est s; & ppaz
vī vsurpāt oratores & p̄stātes doctrina viri. Vaco p̄se
pe v̄bū varijs p̄structōibus positū aut eandē retinet si
gnificatōibus vim vt vaco huic rei ē attēdo huic rei. s;
vaco hac re ē hac re sum vacuus & id ornatissimū est vt
boni viri dant operam vt p̄urbationibus vacent id ē li
beri & vacui sint.

Adiuerto fere idē ē q̄ video & quodā mō intelligo
Et adiuerto cū accō p̄structū i p̄posita idē sibi vult q̄
puncto vt Spensippus adiuerit i suum platonis ex
quo adiuersio punitōez quādam nonnūq; significat.

Atq; item refero tibi hāc rem: ē tibi nazo hanc rez.
Sed refero ad senatū. refero ad pōpulū hanc rē: ē po
no hanc rē i p̄sultatōe vel pōpulū vel senatū q̄ vsus vbi
huius apud historiaz scriptores fr̄quētissimū est.

Quid varij quoq; casus eidē v̄bo sepe iūcti nōne
magna hāc longe diuersam vī hñt quale sit do bibulo
ad cesarē l̄ras. nā dant bibulo deferētū vt cesari reddat
ad quē mittunt l̄re eas igit̄ leget Cesar bibulus velut
tabellarius qdam desert. nā q̄ desert l̄ras p̄suevit tabel
larius appellari. Vex ne qd hui⁹ rei ignores dā l̄ras
significat scribere seu mittere illas. Nec te fugiat q̄ p
eplā dicimus l̄ras plurali nūero nec obstat poetaz cō
suetudo & pro vna eplā dicimus vnas l̄ras. nam id no
men cū his que pluraliter solū inflectunt pluralē quo
q; retinet numez. vt vne nuptie. & ne bige. vna menta:

b 2

puncto m. r.

*vaco huic rei
vaco hac re*

Adiuerto

Adiuersio

*Refero hanc re
Refero ad senatū*

Sed ut ad propositum redeā p duabus epistolis dicimus binas litteras non aut duas pro tribus epistolis ternas litteras non tres pro quattuor epistolis quaternas litteras et que deinceps sunt consimili ratione.

Infinitiva oratio pro coniunctiva p quā pulchra ē. ut volo te ad me scribere Lupio te athenas proficisci. Et illud Terentianū Quid facere te i hac re velim significat enī quid velim q tu in hac re facias. Velim ciues oēs inanimē esse id ē q unanimē sint et pcorde. Sed hoc tibi sit concinnius vbi nullum sit ābigui sermonis discrimen neqz enī oīno rectū sit si quis dicat Volo te me amare. quāvis plerūqz id suppositionis locū hēat quod infinitū verbū immediate pcesserit ut puto Pyrrum romanos vincere posse id ē credo q romani possunt Pyrrum vincere Sed id pro viribus caueat orator et quod modo pceptum erat de coniunctiva atqz infinitiva oratōe precipue in absolutis verbis. vel vbi alteri casui fuerit adiecta prepositio seruandum sit.

Ex vel e prepositōes pro a vel ab sepe ornate ponuntur ut audiui ex maioribus nr̄is p a maioribus nr̄is. Accepi e tuo patre. vel etiam de tuo patre. Quero ex te id est a te quod est consulo te et interrogo quo d aduerte et vsui trade.

Pro ornate ponitur loco et in secundarum suppositionibus. ut pro rostris id est in rostris. pro tribunali id est in tribunali. et alia pro viribus tuis id est secundū vires tuas p tui ingenij bonitate. et pro virili et similia.

Sub cōposita aut clā aut diminute significat ut sub mouit me promouit me claz atqz occulte. Subira cor ibi quod est palulum irascor. Morem gerere por natū verbū p placere significat atqz obseqz ide moriger

Ex:
E:

pro:

Sub:

Morigerat
Moriger

ra rū. sed morosus sa sum a moros quod difficile signi-
ficat aut a morato quod est institutum plurimū differt
Consequor pro expumo pulcherrime est. nō possum:
igitur v̄bis consequi. i. verbis exprimere. litteris p̄seq
id ē per l̄as explicare. Metuo ac timeo v̄ba aliqū
multis casibus coniungunt. vt metuit Cicero a publico
Clodio sibi extremū piculū. timeo mihi abs te moriē
Nōnūq̄ absolute ponūt datiuo sibi iūcto. vt met ui p̄
philo p̄phili vite timeo s̄z hic ē potius poeticus vsus.
Euado pro fio z efficio ornatuz vsitatū ē. vt Cicero
eualit eloquentissimus. Aristotiles eualit summ⁹ phi-
losophus. Cesar vero inclutus impator. z de aliis quo-
q̄z consimiliter.

Fore semp futurā habet significationē z ē idē quod
futurū esse Q̄d Cicero de oratore libro. ij. loquens de
Hortensio. quē quidem ego p̄fido oib⁹ istis laudib⁹
quas tua oratōe p̄plexus es excellentiorē fore z crassus
fore dicit inquit ego vero esse iam iudico.

Quid inter dimidiū z dimiatū iter sit nosce p̄tile est.
quum enim dimidiatum sit quasi in partes duas diui-
sum nisi aliquid diuisum sit dimidiatū dici non potest
dimidium v̄o appellatur nō quod ipsum diuium sit s̄z
q̄ ex dimidiato p̄s altera est. Non igitur recte quis di-
x̄rit p̄sequentia Q̄d. varonis vt ait A. gellius i nocti-
bus atticis. dimidiū libz legi dimidiā fabulā audiui.
sed dimidiatū libz z dimidiatā fabulā recte quis dix̄-
rit z dimidiatū quidē exēpli gratia digitū appellamus
sed alterutrā pariem dimidium quod est accurate dili-
genterq̄z inspicienduz. Plurimū aut̄ p̄ducit nobis
intelligere que sint noīum differētie ac verborum disci-
mina. nā ea quoq̄z res mīz imoduz exornabit. vt si q̄s

b 3

Morosum

Consequor

Hor p̄fido v̄bis

ca p̄fidi

Metuo

Euado

Fore

nouerit quid differant psum et iterum. iter sese vba pul
cherrime qd dicat. Marcus Lato publicis negocijs
no iter fuit solu sz puit quoz illud significat comite ali
cuius rei hoc vo ducē. Ego no solu piteor qd ē p vi
sz et piteor qd qd ē spōte. et apud M. tuliu psepe le
gitur tibi gratulor mihi gaudeo. nā gaudemus nobis
gratulamur alijs et tibi ago grām qd qd ē vbis refero
grām quod est re ac facis. Habeo gratias quod est in
animo debeo gratia vbi aliqua obligationis vis cernit

Hec res m. g. ducit

Itē optimu est non ignorare hominuz differentias
vt vberior et ornatioz nostra reddatur oratio.

Hec res mihi pducit ē id q mihi hec res vtilis est.
Et qd ceteri plerūqz dicūt. dono tibi hāc rē pulchrius
dī. dono te hac re vt miles nauali corona donatus est.
Sabinos romani ciuitate donatūt q ē ciues seceſt q
idē dicūt sabinos romani i ciuitatē acceperunt Interdū
vo ad ppositio q noi et casui pponit pulchrius venusti
usqz vbu pceſſerit i qbusdā vbis quale ē si qd dicat 'co
ad te. et dicat potius adeo te. et loquor ad te potius te al
loquor. Ledit humanis rebus. excedit humanis reb
cedit de vita decedit vita et in alijs qbusdā cōsili pacto

Mim.

Minus aduerbiū quāuis sepe par significat. non
nūqz tamen positiuo iunctū ptrarie significationis p
paratiuū demōstrat. vt Terētius. Phedria nemo fuit
minus ineptus perperdentior. et sic nemo te minus for
mosus id est deformior. et ita de reliquis.

Tempus

Quotiens aut multos dies aut annos dicimus p
a ccusatiuū casum iūgi intelligimus temporis circulus
et fere continuū. sed per ablatiuū significat annorum
aliquot siue dierum interiectio intermissio qz quare vt
ait nonius Marcellus. optātes rectius accusatiuo vti

10
debent si qd ad faz fortunā attineat. Interest igit si qd
ita dixerit decē ānos ī re militari viatus suz. an ita decē
annis rebus bellicis opam dedi. Cordi hō ē flexi
biliter cordi hoīs. cordi hoī. vt **P**riſtianus inq̃t signi
ficat iucūdis iucūdi iucūdo sicut ⁊ frugi. Sꝫ satī meā
ſinia **M**arcellus opinatus ē dicit ei cordi est aīo sedet
nā hec res ē mibi cordi id ē plz. **T**erētius ī andria tibi
hee nuptie sunt cordi. **M**. **L**icero de perfecto oratore
Flumē alijs vboꝝ volubilitasqꝫ cordi ē. ⁊ **L**ucilius p
be declarat quū inquit Et quod tibi magnopere cor
dis est mibi vehementer displicet.

tanis
Tantisper quod quasi est tam diu ornate post se ex
poscit dū qd serme ē qd donec. vt illd̃ **T**erētij ī cutāu
merumenon. **T**āusp te dici meū volo dum quod te di
gnus est facies. Ego te tantisper magna voluptate affi
cior dū apd̃ te viuo.

tu mihi carus es. ego te amo. tu mihi iucundus es
ego te delectoꝝ. sꝫ oblecto ⁊ delecto nō similiter pstruū
tur. nā dicimus delectat me hec res. sꝫ oblecto me hac
re. vt delectat **S**ocratē vite integritas. **P**itagoras sese
virtute ⁊ doctrina oblectabat. ⁊ ego me oblecto ruri.

Sero hanc rem patienter seu patienti animo sple
didius dicitur. Ego hanc rem facile patior.

Moderate sero ⁊ moderate ⁊ equo animo cōtra si
gnificantia aduerbia grauiter acerbē egre moleste. ini
quo animo.

Hec mihi iucunda res est. mibi hec res placz ⁊ que
molesta est displicet.

Afferro cōmunissimū verbum ē ⁊ quo multis locis
vtipossimus vt secunda fortuna affert nubi voluptatē
ī. me delectat.

Tantisper

*Ego te tantisper magna
voluptate affector*

apud hunc viuo

In iucundis

Ego te amo

tanis iucundus re

Ego te delecto

oblecto delecto

delecto delecto

delecto delecto

delecto delecto

delecto delecto

delecto delecto

delecto delecto

delecto delecto

delecto delecto

delecto delecto

delecto delecto

delecto delecto

delecto delecto

delecto delecto

delecto delecto

delecto delecto

delecto delecto

delecto delecto

delecto delecto

delecto delecto

delecto delecto

delecto delecto

delecto delecto

delecto delecto

*Aduersa fortuna affert
mibi dolorem
Hic vñ qñ dolor
Dolor hanc rem
Lē tūc affert mibi
E m rationem
Affert testimonium
Cor*

Aduersa fortuna affert mibi dolorem id est dolet mibi
nam dicimus hec res mibi dolet et dolco hanc rem. Sed re
deo vñ digressus sum lre tue efferūt mibi adnuratōem
id ē efficiūt vt admirer. Affers testimoniū id ē testifica
ris et itē disp̄sa ē atq; vaga huius verbi obseruatio.

Peride ornatissime postulat post se vel ac vel atq;
et vtrūq; habēt simul eandē vim quā et tanquā vt Lami
lus perinde atq; oīum sapientissimus. et Lherca perin
de ac foret eunuchus. et de hac re satis dicta hec sunt.

Loeo non solū absolutū ē sed nonnūq; peruenisse
casum habet accusatiū absq; prepositōe vt coco socie
tatē tecū et hinc est illud A. gellij in noctibus acticijs.
de pythagora deq; eius consorte quod quisq; familie
pecunieq; habebāt. in mediū dabāt et coibat socie tal
inseparabilis sed eodē Licero pacto aliquando est eo
verbo vsus. Mille hominum numero singulari signi
ficat mille hoīes. vt mille hominū interijt. id ē mille ho
mines interierūt. mille militū vulneratum est id ē mille
vulnerati sunt milites. idq; ornatum atq; vsitatu; est.

Primus etiā significat ordinē. quod nomen cōse
quantū secundus et tertius. et deinceps alia eiu dem or
dinis nota tamen multotiens significat principalez vt
hic est nostre ciuitatis vnus oīum primus sepe signifi
cat optimum sed id postremū ī raro ē oratoz vsu.

Interdico tibi hac re et nō hāc rem. vt interdico tibi
aqua et igni. Plinius secundus in epistolis. Larent to
ge iure qbus aqua et igni interdictū ē. nūc ad reliqua.

Neq; enī non inuitus omiserimus quod que no
mina ad numez spectant in eoz pluralibus genitiuis.
sincopā efficiamus. idq; cū v. itatū ē. tū ad exornandā
oratoez pertinet. vt mille nūmuz potius quā nūmoz

11
mille denariū. mille aureū. tot milia argentū. et ita dēre
liquis. et id ingentius nominū secūde declinatōis fre
quent efficiūt s; p̄sam scribētes et solutā oratōez i no
minibus solū nūeros et mēsurā significātib'. Atq; nūc
roz noib' eā plerūq; seruamus p̄suetudinē vt citra cen
tenariū nūez. si qñ post vigenariū duo nūeri p̄memorā
di sunt. eoz minor p̄cedat maior sequat. vt hic ē vnum
et viginti annos natus duos et viginti annos viximus.
tres et quadraginta dies nauigauī. quattuor et quadra
ginta annoz p̄sumpsi etatē. Sed vltra cētenariū et citra
vigenariū tritū ac vulgarez fuamus morē. Quod ē sic
duodeuiginti nōnūq; dicimus et duodetriginta. ita et
duodeuigesimo die. et duodetricesimo manifestum est.
Sed non id qdē in frequēti est oratoz vsu.

Indies
Quid in dies nōne pulcherrimus est sermo. Ac si
gnificat p̄ singulos dies. et quotidie sed cū quodā incre
mento. vt tua indies crescit vltus. Indies hoies sapi
unt. stultoꝝ hominū indies angescit insania.

In verbis tam actōez q̄ passionē significātibus cō
siderat debemus varias vocū iflexiones atq; exitus. et
modo his modo illis vt pro auriū iudicio. vt fuere p̄
fuerunt. amarūt pro amauerūt videre pro uiderūt. uide
bere pro uideberis nozim pro noueri. et de alijs quoq;
eodē modo. Sed ne quid fiat contra grāmaticē artis
p̄ceptiōes ac iura prouidendum est.

Quin
Quin particula quomodo uel increpet uel exhor
tetur itē confirmet et quodāmodo itoroget satis explo
ratur ē. sed ea nos pulcherrime uiuimur quum dicim'
non possum quin gestiā. quin admirez significat enī fer
re non possum me cōtinere ut non gestiā. nō possum me
p̄tinerē ut non doleā. non possum me continere ut non

Ha' possum quin gestiā

a dmirer. et ita de ceteris consimilibus.

Quid illud nōne p̄clay ē vsu? Locus ē huicrei mul-
tū loci ē gaudio plurimū loci ē trāq̄litate. Terenti⁹ et ei-
daue nihil loci ē signitie. significāt oīa hec vel oppo-
re nos letari vel trāquillos ēē vel voluptate affici. vel nō
negligētes ēē ac segnes et sic de alijs eiusmodi p̄silit.

Nōnunq̄m vō duo nomina sine prepositōe addita
siue non vnus aduerbiū vim retinēt. vt Magnopere
pro valde vel maximopere: vel maxima opera pro plu-
rima. mirūmodū p̄ mirabiliter. et itē mirādū imodum
Sed ablatiui casus siue cū cōmertio prepositiōis siue
eo vim habent aduerbij. vt in p̄m s̄ significat enī pre-
cipue et id greci dicunt. Atq̄ ad aduerbium ip̄m si ita
appellandū est perornate noībus iungit in p̄mis sa-
piens. in p̄mis eruditus. Sed ne a proposito digre-
diar paucis interdū p̄ paucum multis pro multū vti-
mur. Verum hoc alio loco opportunius.

Ylle enī modus optimus est. vt si quis dicturus sit
quēpiam habere aliquem honorē seu magistratū siue
imperium ex noīe honoris eiusmodi et gero nis verbo
pulcherrimam p̄stituit oratōez hoc pacto hic est rome
cōsul. rome cōsulē gerit pretorē gerit. et alia huiusmodi
Ad hos enī viros rex cura atq̄ administratio p̄nec.

Pulcherrima sermonis ratio. vt gerūdiōz accu-
satiuis preposita inter significet tēpus imperfectū indica-
tiui vel subiunctiui modi. vel alterius et dum particula
vt inter ambulandum hostes offendī. hoc ē dum ābū-
larē interlegendū ridebas id est dū legeres. et sic p̄ var-
riata ep̄sonay ita exponēdum ē vti mō explicauimus.
hunc Seruius in buccolis Virgilij. inter agendū ouz
agis. intercenandum hec sum locutus. id ē dū cenarez.

12
In pro erga et etiam pro contra. pulcherrime est accusatio preposita ut meus in te amor vel animus. mea in te benivolentia. ubique enim significat erga Iuvenalis inuehitur in Domitianum. Cicero habuit orationes in Laulinam. ibi enim contra significat.

Apprime pro valde recte apponitur nominibus quae admodum de in primis superius dictum est. ut vir apprimis nobilis.

Res nomen latius diffusumque est. sed eo pulcherrime utimur adiectivis nominibus possessivis praesertim huiusmodi ut quum dicitur res bellica. res domestica. et sic de similibus pariter.

Præstolloz verbum quod poete accusatio plerumque iungunt. Cicero connectit dativo.

Multa sunt verba quibus pro eadem significatione et passiva utimur voce et activa. et omittam pene innumerable. Cicero frequenter in his duobus modo passivam modo activam voces usurpat. Assentior et assentio ubique eadem constructionis forma. et impertior. Et impertio. In ceteris autem alijs id sit multo rarius.

Utu venit ornatissime pro contingit. Usurpatio et usurpare non ita intelligi debent. ut iurisperiti dicunt.

Sed usurpationem oratores frequentem usum vocant et usurpare est usu frequenti habere.

Hec res me deficit. id est mihi deest hec res et deficit me dies vita quamprimum mortales deficit. sed deficit hac re magis poetarum est.

Nunc autem ne ea que perutilia sunt et ornatissima. omittamus. intelligendum est quod quaeque nomina tertie declinationis tam nominativum quam genitivum singularem

imiles habentia. presertim si genitiuus pluralis in iuz
exierit eoz frequenter pluralis accusatiuus i is termina
ri solet raro i es. vt ois pro oēs mortalis pro mortales
Similiter vt ipse quoqz testatur Pricianus in ns vel
in rs terminantia vt fontis z partis i reliquis rarius id
sit que est poetaz venia.

propterea
postmodum

Quedā aduerbia sunt que epistolis q̄ maxime p
gruūt. sicuti ppediem. quāprimū procito p̄festim. z liē
postridie. quod multi litteraz ignari z grāmatice artis
ceperes exponunt post tres dies sed ne tu eodē du
caris errorē. crede postridie significat postero die. z eo
pacto **Q**. Cicero accepit. z alij eruditissimi viri.

At si quis multa referre velit pro p̄iore ponat p̄i
mum vel p̄mo loco. vtrunqz enī i vsu ē. p̄ sc̄do deinde
vel secūdo loco pro tertio tuz vel p̄terea vel tertio loco
pro quarto. qd̄ p̄aro accidit. ad hec vel p̄terea. vel q̄r
to loco. i calce postremū vel postremo z demuz. sūt igit̄
huiusmodi exēplū. Tria sunt que mihi magnā volup
tatē asserūt. p̄mū enī q̄ optimū amicum nactus sum.
deind̄ aut̄ q̄ singularē tuaz erga me testificaris sepe be
nivolentiam postremo vero q̄ te incolumen. esse itelle
xi. Qua in re id quoqz aiaduertendum q̄ tres inueni
mus cōiunctiones recto atqz vsitato ordine q̄ sunt enī.
autē vero s̄z tu ip̄e hec oia ac multo ēt plura cognos
si Liceronis scripta z in p̄mis eius epistolas lectitabis

Nemorūe produū est. significat scriptū ē. multa ei
talla ornauissime vsurpant varijs tñ significationibus.
vt memorie tradere mandare lris. mādere scriptis. mā
dare lraz monumentis idē fere significāt. Sed māda
re memorie aliud sibi velle videtur.

Sallo verbū tritū ē apud Liceronē. vt fallit me hec

res dicitur. et fallit te hec spes. id est frustra et decipit.
Missum facere. dimittere venustum et ornatum est nam
missam hanc rem facio id est dimitto.

*missam hanc rem
facio*

Ad hec et in eadem oratione due hec particule ne et quod
idem pulcherrime sunt. nam quum ponunt aut aliud dictum
est aut id mente concipitur. ut ne audiri quidem id est non
vidi nec audiri. philosophie studia zenon non modo non
intermittit. sed ne remittit quidem remittere namque philo
sophiam est remissius philosophari.

Sed ea quoque adhibenda est diligentia si quam pluri
ma ponimus presertim sine copula qui articulus est ut
si idem significare videantur quod vehementius semper
collocetur in calce. ut tua virtus laudanda probandaque
est probare enim est magis quod sit animi iudicio.

Magistratus diligere amare colere debemus. pro
bissimos viros homines verentur observant admiran
tur. que turpia. obscena. feda. tetra sunt ea fugere et asp
nari debemus virtus officij summa laus est. nam huius officij
accessione actiois. sed in his quoque ordo quidam spectandus est
quod si tria sunt quorum duo parte aliquam signant. tertium sit cōe
id perfectio de plerumque in fine collocari. nisi se habuerit quo
da generis modo tunc enim non sit quod nunc ligdo ac perspicue pa
refecero ac prioris exemplum est. ois in adipiscenda virtute
cura opera. diligentia ponenda est: est enim cura solius
animi opera corporis. diligentia utrumque complectitur.
Item plurimum item per industriam laboris propriis ponē
dum est amicos proelio viribus. opera adiuuare debemus.
Alterius vero exempla sunt non sunt per se res comode ex
petende diuitie voluptates honores. commodum cum gene
ris locum detinet cuius species sunt multe. puta quas
modo memorauimus. atque neque aialia queque homines eg

c

l. ones bonum vident appetere. sed utcumq; sese res ha-
bent si multa sint quod pluris est poni d; in fine. Jam
vero ad alia huiusmodi.

Qultotiens geminatio i qbusdā tā verbis isiniis
q̄ aduerbis tāti valet q̄ti id nomē simul z cūq; vt q̄s
q̄s p quicūq; quotquot p quotcūq; quātusquāt p
quātuscūq; qualisqualis p qualiscūq; viut p vtcūq;
vbiubi p vbiūq; z id aduerte diligentius.

*Andreas
Accessio*
Accedit pro addit tam vsitatū q̄ pulchrum videri
solet. vnde accessio additōz designat igit accedit ad me
as miseras dolor id est additur.

Confido alias datiuo alias ablatiuo casui iungit z
in his potissimū versatur quēadmodum p̄cciant vt cō
fido tua virtute. tua humanitate. tuo consilio. z reliqua
huiusmodi.

Credo quoq; p cōmitto ornatissimū est vt credo ti-
bi mea p̄silia credo ubi grandes pecuniā. nam grande
adiectiuū probe vel etati cō. nit vel pecunie exemplū
supra posuimus sed hic grandior. **A**ctiore videt id est
q̄ **A**ctiorem antecedit etate. z hic ē grandis natu grā-
dissimus natu significat lōgeuū hominē atq; admodū
senē. Et q; de natu mentio facta est maior natu orna-
tissime significat seniozem. sicut minor natu significat iu-
niozem. **I**nsuper haud illepidā sit interposita non-
nāq; in oratione atq; interiectā parenthesis. vt dedi
sti ad me que mea est summa voluptas suauissimas li-
teras. **D**ēs amicos nisi fallo plurimū admiraris. scire
vellē ex te ea nāq; amicoz est cōsuetudo quid nuper in
Antonij cā egeris. z ita demū postulātē nāq; ora-
tionē eiusmodi interpolationibus a' pergamus.

Hec res apud me scribuit. sere significat ad aures

peruenit. ⁊ noticiā rei significat. Nescio hanc rē igno-
ro me preterit me fugit me latet huius rei nescius sum:
ignarus sum hec res scientiam nostram fugit.

Hoc restat hoc reliquū ē pulchre ⁊ magno cū orna
tu idē significat exemplū est. *Oia tibi ⁊ natura ⁊ fortu
na tribuit reliquū ē vt bene ⁊ laudabiliter viuas.*

Rumorē ⁊ vulgo dī ⁊ cōiter dī ornatus sermo est

Accipe p. audire & cognoscere pueniste dñ. vt accē
pi rumoribus quoz incertus ē auctor vt accēpi hoīuz
fama q̄ certo p̄tinet auctore. accēpi nuncijs quos nūci
& qui mūtū affert. accēpi lris quas ab amicis plerunq̄
accepimus. & alijs itē in consimilibus locis.

Pro noībus articularibus demōstratiuis p̄ueni
rūt oratores addere et adiectionē in his casibus q̄ i es
d̄sinūt euphonie cā vt hisce hosce hasce .p. his hos has

Sepe prepositio que preponi solet postponitur & si
significantiā eadem manet. & in quibusdā semp̃ que sunt
mecū tecū secū nobiscū vobiscū. in quibusdā non semp̃
vi quicū quocū quibuscū Te propter ac prop̃
ter te idem significant. & sic quibuscū id est cum qui
bus. & i his potissimum ea prepositionū trāslatio sit q̃
modo enumerauimus.

Clam plerūq; prepositio est. z nōnūq; aduerbium.
Sed oratores prepositionem potius accipiunt. siue tū
gatur ablatiuo. uti **P**rician' sentit siue accusatiuo qđ
opinatur. **B**onatus ut clam me profectus est. id est me
nesciente.

Lozam cuz accentu in prima syllaba prepositio est
 ⁊ quid significet nemo est qui nesciat. cū accētū in vlti
 ma syllaba aduerbiū pulcherrimū ē significans vt ita
 dixerim presentiali. quo frequētissime docti viri vtiuntur

2. *Infra hac non
 Ignor
 Vir spirit
 Vir spirit
 Vir spirit
 Hunc in spiritum
 Ignorantem
 Hoc in spiritum
 Ignorantem*

Itapd **Ad**. Liceronē Lupo tecū corā locari. & corā te
cū loq. **M**ulta aduerbia in. l. exētia ē i ipsis epi
stolis pulcherrima sunt. lz hec i primis ruri. vespi belli
domi **M**ulta itē i o vt sero serio. **M**ulto postremo mō
falso merito p̄cario ceta vō i eodē exitu desinētia haud
i frequēti sunt oratoz vsu. In. u. pauca iueniūt vt diu
cuius manifesta significātia ē interdū qd q̄si ē ifra me
dij diei tps. & noctu p nocte qd magis nomē ē. vñ die
noctuz dicimus. **N**ullus nulla nullū nōnūq̄ p n̄
p̄ferti cū sum es ē. vbo adiūcto vt nullus suz iterij res
p. nulla ē. quasi nō ē. & exticta ē idq̄ ēt ornatissimuz est.

Presto sū significat adsum. & fere apparco & sic idē
aduerbiū eiusdē verbi modis oibus ac tēporibus pue
nuste connectitur in eadē quā modo posuimus signi
ficantia. vt presto mihi fuit seruus tuus vbē igrediēti.

Licet me esse bonum viz. & lz mihi bono viro esse
vtrūq̄ latineatq̄ v̄sitate dicitur sed id posterius ma
gis oratorium est.

Perpetuo & iperpetuū aduerbialiter pro eodem &
eis frequenter v̄tinur.

Deuincio verbū cū pulcherrimū ē tū p̄cipue episto
lis p̄gruit significat enī deūcio obligor. & deuinctus
sum obligatus sum sic & sepe obnoxius. qd nō solū tri
to more significat quod noxiū ē. lz etiā deuinctum.

Collocare apud aliquē beneficiū ē alicui beneficiū
facere vt apud gratos viros beneficiū collocasti.

Erafficoz ubi hanc rem preclare vsurpatur.

Et indulgeo verbum est sane aptissimū & splendi
dum quod & dō iungit & ferme significat do operā
atq̄ ita exponitur. vt hic nimio somno indulget. i. nī
mis dōmū. nimio cibo idulget. i. nimis comedit. nimio

Deuincio

Collocare

*Hic nimio somno indulget
Nimio cibo indulget
Nimio vino indulget*

vinu indulget idest nimis bibit. et reliquis simili pa-
cto. Indulgere est quasi concedere. et est verbum quan-
da designans clementiam. et indulgentem parentem appel-
lamus leniore erga filios ingenio. quod ab ignoico plu-
rimu differt Lilius in primo ab urbe condita. Est enim
ignosco parco do veniam. sine excusatu habeo. Ignosco
tibi igitur si quid exempli gratia admiseris sceleris.

Ignosco

Indulgeo vero ut multa agere impune queas. quorum
verborum discrimen diligentissime considerandum est.

Talus tanta tui et quatuus quanta quantum eo mo se
habet i oratione ut raro alter ab altero ponat. ut pio
hectata est quata an hac unquam fuit tribuit mihi tui qua-
tum nec agnosco nec postulo. tui in te est doctrine qua-
tu doctissimo solet inesse viro. et ita de reliquis.

Talis et qualis alterutrum creberrime ponit raro utrum-
que. Talem solemus sentire bonum vix et subintelligi-
mus quale. dicimus e contrario. Orator est illustris qua-
lis alter nullus reperitur verum de his satis.

Vel pro etiam particula multis in locis rectissime co-
gruit. ut Hannibal. fuit imperator vel omnium primus
tua extrema virtus ut te amen vel maxime impellit.

Verborum verbum in frequentissimo est veterum ac discer-
torum hominum usu per diffusaque est eius verbi significan-
tia ac varijs potest denique rationibus exponi. ut ego verborum
in libro studio. id est de operibus libro studio virtus circa diffi-
cile versatur est virtus in difficili consistit versamur in tene-
bris. est fere sumus ac vivimus et quasi stamus in tenebris
et quod est exemplis superioribus declaratum duos sibi ple-
rumque ac frequentius casus postulat. nam aut accusatio in-
gitur preposita circa aut ablatum in precedente. quoniam an-
te fundum versari et ad portam versabatur quaro dicta sunt

*Verborum in libro studio
Versamur in tenebris*

c. 2.

Sed quæadmōz ceteris rebus omnibus ita huic quoqz summa adhibenda est diligentia.

Nōnunqz due particule ornatissime pūngunt quarum eadē sit vtriusqz significatio vt enīmuero . nam p expleda sententiā altera dūtaxat sufficere poterat. z lili ter sin autē sepe dicimus cā explēde sententie. eo ī loco p̄ticula aut nullā oīno vī habz sin enim significat sed si.

Quoad pro quousqz z pro quādo nō minus orna te ponitur q̄s latine. vt volo in vrbe esse quo ad tu rede as. z ita in plurimis locis consimiliter.

Suscipere nō solū quod tritū vulgatūqz ē. supra se accipere z quodāmodo adducere aliqd. s̄z et p̄ornate in epistolis p̄mendatū habere. vt sic suscipe Caiū Cesa rē in suis rebus aduersis. q̄ vtiqz postrema significatio haut quaqz si qs īspiciat accuratius. a p̄or illa aliena ē.

Optia quoqz illa oratio ē vt positiuo cui piā ad iū cta negatio p̄ij positiui vim ac significatōez teneat s̄z nō ita plene tñ z cumulate illā expleat. cuius rei exēpla su biiciē. hic vtr ē haud īprob⁹. significat enī fere hūc hoī nē p̄bū potius q̄z īprobū eē habēdū. z iic philosoph⁹ haud ignobilis. hūtrio nō illepidus miles nō īstrenu⁹ ciuis haud quaqz malus. nā in his corūqz silibus rec tius atqz v̄sītatus dī quāuis laudis cuiusdā ē. s̄z qua si diminute z fraudate laudis. Qd grāmatici frequē ter dicūt peto te hanc rē ornatius nec minus latine di ci pōr. peto a te hāc rē. id plurimū cicero ī eplis p̄sueuit

Lōficioz passiua voce crebro v̄sītātū ē pro eo que d est fere p̄eo. z confectus sum ī consumptus vt vtr iops ac miser fame. frigore dolore confiscit z sic amnis elia te estu conficitur. atqz meroze. labore. senio confectus. z de alijs multis itidē. Ablatiui casus n̄ participio

15
ru m solū de p z noīuz alioz i ofone p cōcinne ponūt p
se rti si qua fuerit significatio ipis. z de pncipiis quid
manifestū ē. vt regnāte Octauiano Celsare parra ē vni
uerso orbi pax quali qua tēpestare regnabat octauian?
Cesar z alia Dionysio siraculis tyrānidem gerēte gra
uissima in sicilia bella sunt gesta. i quo ipse siraculanoz
Dionysius tyrānus erat. sed eodē quoqz modo alia q
dam se hnt noīa. maxime vero si dignitatū atqz honoz
exiterit. vt Cornelio z Galba edilibus curilibus acte
in theatro fabule sunt. qdā addūt pncipiū existētibz
sz nos phibeamus quod ad venustatē ofonis pūnet.
ad di oportere. z itē Scipiōe pule peni dūciū sut Sci
pione impatore euerfa ē numātia. z reliqz elusmōi parit
Licet tā grāmatice qz oratorie grōs quozūcunqz ca
sualitū cū possessiuis quocūqz cāu. platis pūngere qd
z Pricianus tradit vt mea cā venit z ceteroz amicorū.
meū agz. z M. ātonij populati sunt tuo amico ac frīs
gratificare. tuū ipatorē lectate z cōmilitonuz o noster z
frīs amice. sua ille pūdit z cuiū prudētia atqz ita figura
tur pstructio i oibus possessiuis. hinc Terēianū illud
pūdio meo atqz hospitis idqz penitus ispicenduz sit.
Quin ēi discretōis seu abūdantie cuiusdā grā solet ad
di cū grō possessoris z notatiuus possessiuis suus Et
suus est. L. Celsaris mos id ē eius mos z nō alēus su?
Luij filius heres testamento pstitutus est tuus vt ipē
quoqz Pricianus exponit ad discretionem eius qui te
cundum leges tuus non est id est sub potestate patris
legitimi non est. Suus autē pro vniuersū qz proprio
accipitur quod ipm apud viros etiam eloquētissimos
frequens est.
Die quarta vt Nōlus Marcel. testis est. z die quarto

non idē significāt. s; masculino genere p̄teritūz designat
r̄ps feminino futurūz qđ vetustissimū tñ aliter p̄tulerunt
vī sit die q̄rto p̄ eo qđ aliter nudiusquartus dī. z. iudē
de alijs. **T**ua cā feci. z. tui cā feci ne preter veterū ac
doctoz p̄suetudinez aliquid efficiamus inter sese hant
mediocriter discernunt. nam tui cā tunc dicimus. si qđ
ei ad quem sermonem vertimus. p̄stiterimus. vī tui
causa ad Antonij castra profectus sum quod est tuen
di tui gr̄atia. Sed tua causa quum tua vī ita dixerī cō
templatiōe aliquid alteri p̄stiterimus. vī tua cā fratris
tui causaz egi. **E**t quia aliqd de his que ad possessio
nem spectant locuti sumus. haud ab re fuerit differenti
am eam proferre in medium que inter gtōs est primiti
uiū z. possessui mei. tui. sui. nostri. z. vestri. quas tamen
Priscianus pulcherrime attingit. Vox nāq; eadē est
at vīs ipsa longe diuersa. quū genitiuus primitiui sim
plicem significat possessionē. possessui vero duplicē. vī
mei amicus est id ē meus amicus. sed mei filij amicos.
duplicem habet possessionē alterā meā in filio alteram
filij in amico. quod eo subiicimus ne quū ornatū inquit
rimus verborūz vīm ignoremus ip̄am. atq; in errorem
quēpiā ip̄radētes icidamus. **S**; instituta p̄sequamur
Hec res mihi in mētem venit dicitur z. cum gtō hu
ius rei mihi in mentem venit. nec mihi cure est an pro
ntō gtōs positus sit. vtrūq; vero non solū poete. sed et
Q. Licero usurpauit. **O**ratores sicut z. poete p̄se
pe z. presentibus temporibus vītur pro p̄teritis. nō
nunq; z. pro futuris. verum id quidez multo rariū. s;
ecōtrario haud crebro fit nisi forte inq; verbum quod
futuri temporis est: p̄teriti loco vel presentis accipia
mus. **S**; multa q̄ sup̄ his dici possunt i aliud potius.

ipsa seruamus. Similis et plenus notia. quorum prius
et dicitur iungit posterius et ablatiuo oratores ut plurimum
et fere semper gratia iungunt ut similis est tuorum maiorum digni-
tatis officij plenus nonnunquam vero sed praro proferunt cum in
perioribus casibus. Sepenumero maioris significan-
tie causa vel ornatissime imptius subiunctiva iungunt. quod
Cicero efficere sepe solebat. quale est illud. Cura ut vir-
lis. et alio in loco scribens ad filium. Effice et labora ut excel-
las. Decurrit spacium. cenatur rombus praedetur
tur: consimilia pulcherrime dicunt. atque sicut absoluta.
interdum verba obliquis casibus adiunguntur. ita transi-
tiua quoque licet nonnunquam non solum per grammaticorum mo-
re. sed et per oratorum consuetudine absolute proferre. presertim
vero si qua sui passio cum actione ipsa significatur quia
sunt amo. lugeo. rideo metuo que tamen transitiva sunt
tunc absolute proferuntur.

Que inbundus exeunt notia non tam similitudine
significant. quod plerique arbitrantur. quod abundantiam
quandam potius ac vehementiam. ut gloriabundus non
tam gloriatur similis quam abunde sese vehementerque esse
rens quam opinionem eloquentium ac eruditissimorum homi-
num ubique testimoniis comprobata. tu quoque firmiter am-
plexere. Nam ut omittam alios. A. gelius probatissimus
auctor ex sententia quoque doctissimi Appollinaris erraba-
mus dicit inquit quod longo atque abundanti errore est. et
tu quoque iisdem utere nominibus.

Fretus freta. fretum incerte originis et ablatiuo inuen-
tum pulcherrimum est et significat fere confusum ac mur-
murum ut vestra humanitate fretus. vestra fretus sapien-
tia. non mea virtute fretus.

Leniorem facere vilitate atque frequenter in epistolis

Homina inbundus

*Vestra humanitate
fretus*

*Bene ha. ut se habet
Bene me habeo
Bene me habens
Male me habeo*

usurpatur. nam facio te hac de re certiorē. est tibi signifi-
co hanc rem. ut sepius velim me de tua valitudine fa-
cias certiorē.

Habeo varia pstructione figuratū plurimum orna-
tus habz. ut bene hec res se habz. quod ē fere. ut ita di-
cam stat bñ hec res z ita bene hēo me z cuz participijs
bene me habēs redeo rure. z cōtrarium aduerbiū sumi-
liter ei verbo iungitur quod est male.

Participia sepe numero futuri temporis ornatissi-
mē usurpātur ut scripturus sum ad Scipionē litteras
quod est fere debeo scribere. z alia. Tu ad edes Crassi
iturus es. quasi ire debes. Cicero ē athenas profecur-
rus. ē proficisci debet. Plācus in cypriū traiecturus ē
fere nauigare debet in cyprium qđ iccirco ita exposui-
mus quoniā is proprie nauigare. is trālmittē. is sol-
uere eū locū significat vnde proficiscimur. is demū tra-
ijcere dicitur. quod calcē designat. grate vehitur. Cice-
ro soluit athenis z ī aliā traiecit. vep ad propositū rede-
undū ē. Illa igitur participia que a verbis passiuis
manāt z passiuē quoqz exponi debēt. ut cuius isons a-
nimus ē mulctandus nō ē. i. mulctari z puniri non o-
z Sontes accusandi sunt id ē accusari debēt. Vir flagi-
tiosus trudedus ē in carcerē. cōijciendus in vincula. z
alia reliqua exponātur. ut supra diximus. Nec tamen
negaueri qn eorūde participioz alia quoqz rō sit. sz ea
nos mō. psequimur ī pntiaz q̄ venustius eloquū redūt.

Quid repeto nōne pulchre ponitur si quid ei acces-
serit neqz accusatiuus solum casus sed ēt ablatiuus. ut
repeto hāc rē memoria. qđ non teneo mēoria significat
ut pmulti existimant sz potius memoria voluto. remini-
scoz z quasi obliuioi traditā rursū inuestigo mēoria hoc

15
nos vli verbo ornatissime poterimus. quoniam eodē &
veteres eloquentissimi frequēter vsu sunt. hīc illud Līce
ronis in libro de oratore. Cogitāti mibi & mēoria vete
ra repetēti. & africanus a M. Scipio accusatus tribuno
plebis q̄ ab antiocho pecuniā accepisset. p̄modissime
eo verbo vsus memoria inqt. quiritēs repeto hūc diem
hodiernū eē. quo Hannibalē penū inimicissimū huic īpe
rio vici in terra affrica. & pacē nobis ac victoriā peperit
īsuperabilē. vix capris īgenti voluptate longius ī affri
cā verbis referendis p̄gressus sum. quāob̄re ad n̄ram
institūtū se referat orō. Optimū factū fuerit ne iisdē
aut modis oratōis aut verbis vtamur. Et qđ initio di
ximus varia plurimū. p̄bat orō. & si veluti q̄busdam flo
sculis aspgitur. vt p̄ mori diē obire mortē appetē. anī
mā expirare. viā decedere. vel excedere vitā aīaz effiār
vitā defūgirebus hūanis excedere vitā migrare res
desere hūanas. exire de vitā mortē obire interire. occi
dere p̄similiaq̄. & itē p̄ viuere. vitā agē viuere vitā. de
gere etatē. & ne singulatī cūcta p̄plectar illd̄ quoq̄ hoc
ī loco aīaduertēdū sit. q̄ sicut sepe dicimus ludo ludū
pugno pugnā. fuiō fuitutē. doleo dolores. & similia ita
interdū viuo vitam viuo felicē seu miserā vitā. vt si q̄s
dixerit. q̄ expeditā virtutē fuerit p̄sectari. hī viuet beatā
atq̄ īmortālē viā. & q̄ p̄reclap̄ certamē certauēt āplissi
mis muneribus donabit. Et qđ de varijs dicimus ora
tionis modis. id ip̄m de singulis p̄ribus itelligēdū sit
vt p̄ oro rogo p̄cor obsecro. obtestor. p̄ quasi pene fer
me fer. & alia tūp̄e p̄iecta. Id genus p̄ eius generis
quod fer simile nomē exprimit pulchre & v̄itate dicit.
multa sunt id genus monstra de multis id genus reb̄
loquunt quod est similibus. & ita in alijs.

Gesta. viij. r. no. sententia
Abi. nunt. no. sententia
Ex sententia quasi fm voluntatem. et prospere. vi.
gesta res est ex sententia. qd est put optabā. et tibi eue
nit ex sententia. et multis in locis p̄similiter.

Inferre iniuriā. quasi iuriā facere. Damus inferre a
licui. ē aliquē pulsare. impetū in quēpiā facere. ē ferire.
cum impetu quēpiā. et quasi vi adoriri et irruere.

Dare veniam pulcherrimū est ignoscere et licentiaz
concedere.

Ab initio etatis hui te amicū a teneris anis a puulo
a p̄mis etatis t̄pib'. a teneris vt greci dicūt vnguicul ac
cunabul ip̄is amicitia mihi tecū ē. et huiusmōi. liu' et al
pulcherrie adoleſcētiā significat. Ferir sedus optie
atq; optis causis et fecialiū p̄suetudine significat sedus
pponē vt p̄sepe ictū seu p̄cussū sedus ē p̄stitutū. et p̄po
sitū. Est mihi nomē Scipioni. Scipioni cognomē
Africano fuit: cui Pago troiano nomē erat. et sic d̄ re
liquis d̄to casu p̄sitate dicitur ac pulcherrime. que eo
dem et alijs quoq; modis dicuntur sed frequētius mo
dos sapiores apud eloquētes et doctos viros iuenies

Quū tritum verbū volumus ostendere. et quod in
ore populī est. vtimur eyl in personali fertur. vel p̄sona
li verbo aut. et nōnūq; dicitur. et vt preponimus. exem
pla sunt huiusmodi nā si renes vt aut surda debemus
aure transire. et item naz si fertur vt nusq; tuta sit fides.
itē minie turpe est quod d̄r tumultuantē d̄ gradu eijci.

Nōnunq; et ita dicimus. noctē sup mediā vigilan
mus quod est ultra mediā nocte idq; et Seruius ipse
testat et quorūdā veterū cōprobat auctoritas. Cōtra
sermonē tuū tēdo. ē respōdeo tibi sicut et tendo p̄iter. ē
ubi occu. ro. s; hoc haud ī frequēti vsu oratorū iur. niel

Adhuc magis aucte et glorie ac laudis sermo. Et

17
plerūq; abltō iungit vt niacte virtute esto idq; z poete
vsurpāt z scriptores hystoriarū. z demū oratores ipi qui
sermo. vt multi eruditissimi tradūt a sacris deductus ē.

Quotiē alicuius explicatur sum^o sine genus seu
locū gentile ac patriū nomen effingimus. quod qui se
cus effecerit fortasse haud latine locutus sit sed illeptidē
penitus atq; indecore. vt qui fuerit a Siracusiis oriun
dus non de Siracusiis dicendus sed siracusanus est.
non de athenis s; atheniensis. nō de clusio s; clusinus
atq; in generibus z familijs non de cū ablatiuo vtimur
vt multi. sed inde nomen efficimus. vt nō d' scauris sed
scaurus. non de gracchijs s; gracchus. non de Catulijs
sed catulus. non de Datis sed datus. Quē quidē ad
rem id merito afferendum sit quod Plinius ipse aie
bat q; deriuationes firmas non habent regulas. s; ex
eunt terminantq; vt ipi auctoribus placet sicut a tau
ro taureū z taurinū dicimus. z quos nos Romanos
dicimus dicūt greci Romeos quos nos cartaginē
ses illi carchidonios. Sed in enis in vs atq; in as q
ad loca pertinent frequentiores terminationes sunt. vt
albanensis cremonensis. clusinus. lacedemonius. mi
thyleneus thebeus corinthius syracusanus. thebanus
arpinas z sarcinas. alij quoq; sunt eorū dē nominū
exitus. sed hī frequentiore vsu celebrantur q; idē in q
busdam alijs sit que neq; a generis nomib; fluxere
neq; loci vllius. vt Terēianus chremes. prodichius
Hercules. Platonicijs Sices Socraticus gorgias.
que omnia a propijs profecta sunt atq; originem tra
xere s; que alia hac de re dici possunt tuīpe cogitatōne
pplectere. Honor hāc rē optime ac venuste dicimus
preferūm si difficilior sit z ardua. quo pacto Lice. sepe
d

utebatur. ut dicitur perfectio oratore. Magnū opus et arduū
Brute conamur. Et studio si quid studiosius effec-
turi sumus et accusatio pulcherrime iungitur.
Desiderio verbum pulcherrime positum nam cum desiderium
sit absentium res sepe dicimus desiderio amorem tuum. id est tu
non me amas. desiderio prudentiam tuam quasi sis insipiens.
et sic de alijs. Complexor per diffusum est atque orna-
tum verbum presertim vero aliquibus additis hac ratione.
ut te amore atque benivolentia complector. quod est te amo.
Cogitatione complector quod est cogito. et id est animi.
sic complector te est facultate consequor. et est rei ipsius.

Illud ignorandum non est quod gerundium modus ab om-
ni verbo similiter procreatur. si quando nobis eo opus
foret. ut cantando rumpit anguis. est enim ut ait Servius dum
cantat. et alio in loco active dictum est. ut cantando tu illum rumpe-
ris id est dum cantas id efficitur oratores atque usurpari queunt

Putant nonnulli nil interesse si quis dixerit quarto pre-
tor. et quantum pretor. et sic de ceteris. sed magna est dif-
ferentia ut Marcus Varro testis est nam quarto pretor locum
significat. et tres ante factos. quantum vero pretor desi-
gnat tempus Laue igitur diligenter ne perperam hisce
veteris rationibus. ne quid contra veterum atque eloquentium
morem consuetudinemque faciamus. quia tertius consul et ter-
tio consul non idem significant. Sed ne plura iam se-
quar. nam infinite pene huiusmodi precipi solent. Id tene
memoria quod non rure esse sed ruri dicimus. quo dicitur
Plautus. Festus affirmat tamen Plautum. Tertius approbat. ait enim
Ruri se pertinebat. quod obrem si qua ista reliqua sunt paucis
expediamus. nam quam per conficiendis epistolis hec po-
tissimum attigerimus si salutatiois formulam et calendarum
iduum nonarumque observatioes patefecerim iure huic paruo

20

instituto finē ac mōz statuemus. Vale igit̃ ⁊ saluē uerba
 M. varronis ⁊ oīuz doctissimoz sentētia idē significa
 re vident̃ quibus nos alias in salutādo. alias execran
 do utimur. ex quo ⁊ Terētiānū illud ē Valeant q̃ iter
 nos dissidiuz querūt. ac mortuis quoqz ⁊ qui mortaliū
 vita decesserūt qbus nullam huiusce lucis salutē optare
 possumus. nōnūqz vale dīcimus. ⁊ veteres ip̃i quōdā
 iisdē idē verbū. p̃ more dicebāt. quasi nil amplius sibi
 uiuentibus cū mortuis futurū esset. ⁊ ip̃erpetuū ab eoz
 iā aspectu discederēt. nam neqz valēt illi neqz salui esse
 possunt ob eandē rē addunt nōnulli bene aduerbiū.
 feliciter uē ⁊ si qua sunt eiusdē modi significāte. uerūta
 mē in epistolis ip̃is plerūqz ei ad amicos mittimus. Va
 le i fine dicere p̃sueuimus absqz vlla aduerbij accessio
 ne perinde atqz amicis uite salutē ac felicitatē exopta
 mus quid igitur vale sibi querat quoue pacto. utendū
 sit nosti. Pro saluto aut̃ nos dicimus salutē dico. ⁊
 quē salutare cupimus dīō casui aptissime posuerim. ut
 vale ⁊ Cesari dic salutem. Alia quoqz erit salutandi rō
 ut iubeo Scipionē saluere quod est scipionē saluta. nā
 is modus vi quandā desiderij p̃tinet. ⁊ p̃ antiquoz cō
 suetudinē infinitus modus in aliū trāsit ut iubeo. te salue
 re. i. salue iubeo te gaudere p̃ gaude. Quō vero alij
 ex mea pte dicunt multo quidē ornatiuz vel meo. nōte
 vel meis uerbis. Quotā aut̃ cuiusqz mēsis diem vo
 lemus itelligi. calēdis. nonis i dibusue notamus. neqz
 quid illi sibi uelit explicari nūc p̃siliū est. sed quo pac
 to singuloz mensiū dīes ab eis annotationē suscipiunt
 Quāobrem itelligendum i primis ē primos cuiusqz
 mensis dīes calendarum appellatione notari secundū
 quas nonarum dīes constituunt. ⁊ in aliis quidē men
 sibus sexta luce. martio. maio. iulio. octobri. d 2

In alijs autē quarta. ianuario. februario. aprilī. iunio.
augusto. septembri. nouēbri. ⁊ decembri. atqz oēs hi dī
es qui inter klendas ⁊ nonas intercesserint nonarum.
cognominatione censentur. vbi ⁊ numerum memineri
mus. ac nonas ipsas ⁊ klendas ablatiuo casu constitui
mus. has accusatiuo. sed internumerandum ⁊ p̄poste
ro vtemur ordine. ⁊ nonarum diem cōnumerabimus.
at nonis exactis p̄ximos octo dies. idqz in quo mēse
sūt ⁊ iduū cognominatōe significabimus. s; pari rōne
tū ordīs tū annumeratiōis. reliquos v̄o ei mēsis quos
sup̄suerit dies klendarū appellatōe notabimus. q̄ futuri
ac p̄ximi sūt mēsis. neqz ordīs. neqz annumeratiōis
rōne imutata. atqz id oē exēplo illustrādū ē culus cur
riculum vno ac trigesimo die conficitur.

Prima uaqz dies klende erunt Martij.

Secunda sexto nonas martij.

Tercia quinto nonas martij.

Quarta quarto nona martij.

Quinta tertio nonas martij.

Sexta non secundo nonas dicitur sed p̄uide nonas ⁊
ita in idibus atqz kiendis.

Septima die none erunt martij.

Octaua octauo idus martij.

Nona septimo idus martij.

Decima sexto idus martij.

Undecima quinto idus martij.

Duodecima quarto idus martij.

Tertiadecima tertio idus martij.

Quartadecima p̄uidie idus martij.

Quintadecima die idus erunt martij.

Sextadecima septiodesimo klēdas aprilis.

quoniam is mensis proximus consequitur.

Decima octava	quindecimo calendae apries.
Decima nona	quartodecimo calendae apries.
Vigesima	tertiodecimo calendae apries.
Vigesima prima	duodecimo calendae apries.
Vigesima secunda	undecimo calendae apries.
Vigesima tertia	decimo calendae apries.
Vigesima quarta.	nono calendae apries.
Vigesima quinta	octavo calendae apries.
Vigesima sexta.	septimo calendae apries.
Vigesima septima	sexto calendae apries.
Vigesima octava	quinto calendae apries.
Vigesima nona	quarto calendae apries.
Trigesima	tertio calendae apries.

Trigesima prima et nouissima pridie calendae apries
et in ceteris omnibus eadem seruanda est ratio. **B.** et
autem numerus haud te lateat qui proprius est omnibus. Pridie
autem calendae pridie nonas: pridie idus dei. et signifi-
cat quod vetustissimi dicebant die pristini per aduerbio quod
significat die pristino. sicut et pro vetusto more die cra-
stini et die quinti et die quinto similiter per aduerbio. Accip-
nos priscam nimis et horridiorē vetustatē ubique fugere
ac vitare debemus. ut bene et placere Celsar peripe solebat
tamquam scopolū sic fugi. dum eē iauditū atque isolēs verbū.

Pro genitiuis autem mensium rectius possessiua
finxerimus nomina. ut pro calendis martij. calendae
martiae dixerimus. et lia apries maias iunias iulias.
aut quintiles. augustas. septembres. et ita Ianuarias et
Februarias.

Quod autem in calendis nonis. idibusque ablatiuo
utimur. idem possumus in accusatiuū trāsire. et ad

preponere. sed id significat tempus fere diuturnus .vt
decimo calendas februarías dedisti ad me litteras ego
vero ad octauas idus ianuarias ad te scripseraz. habz
enim vim temporis vehementiorem hoc posterius.

Ne igitur plura conscribam. hec mihi in presentia
rum sese obtulerunt. que annotatu digniora visa sunt.
queqz tibi multo plus forasse conducent q̄ illorū pre
ceptiones. qui easdem z epistolis z orationibus pres
tribuunt quorūz penitus cripiendus est error. atqz ita
sentiendū vt in litteris ip̄is apte cōcinne lucideqz scri
bamus ac nostram sententiam atqz mentes q̄ commo
dissime aperiāmus. Quod quum hec diligenter tenue
ris. ex infinito pene harum rerum numero alia quedaz
non minus forasse vtilia sed multo grauiora subnectā
Quāobrem vt cupidissime facis studia litterarū com
plectere. z que indies assequere ad exercitationem ac
comoda. Vale.

Explicit Elegantiolę Augustini dati p̄ me Al
gistrum Henricū de Colonia. Senis impressio.

